

ЄВРОРЕГІОНАЛЬНИЙ ВЕКТОР ТРАНСКОРДОННОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

© Зеленкіна К.І., 2011

Формування стратегії розвитку підприємства, що розташовано в прикордонному регіоні, повинна враховувати особливості економіко-географічного розташування та відповідного нормативного регулювання підприємницької діяльності. Особливості, що характерні в цьому зв'язку для підприємств Луганської та Донецької областей, зумовлені, по перше, географічним сусідством із Росією. Так, за даними управління зовнішніх зносин і зовнішньоекономічної діяльності Луганської обласної адміністрації, Росія є найбільшим зовнішньоторговельним партнером Луганщини. У загальному зовнішньоторговельному обігу регіону питома вага її продукції становить більш 70%. За січень-серпень 2010 року зовнішньоторговельний обіг Луганської області із РФ склав 3,15 мільярда доларів, експорт – 1,27 мільярда доларів. По-друге, певні додаткові можливості для розвитку транскордонного підприємництва виникають у зв'язку із створенням євро регіону “Донбас”, до складу якого окрім названих областей України увійшла Ростовська область Російської Федерації.

Євро регіони – це території, на яких здійснюється прикордонне співробітництво; їх створення є результатом домовленості органів територіального самоврядування локальної й регіональної влади. Ціль євро регіонів це, насамперед, діяльність, спрямована на зближення суспільних кіл і локальних органів влади прикордонних регіонів, економічне співробітництво, розвиток комунікації, охорона навколишнього середовища, культурна та освітня діяльність, туризм.

У Європі розвиток транскордонного співробітництва датується п'ятдесятима роками. Найбагатший досвід у цій області належить регіонам, розташованим уздовж північної, західної й південної границь Німеччини, і країнам Скандинавії. Новаторський характер мали створені на початку п'ятдесятих років союзи прикордонних регіонів, зокрема, на норвезько-шведсько-фінському, голландсько-німецькому й німецько-французькому прикордонні. Створені в той час співтовариства були самою ранньою формою транскордонного співробітництва. Вони привели до створення в 1958 році на німецько-голландській границі першої в Європі офіційної євро регіональної структури за назвою Euregio.

Створення будь-якого євро регіона на місцевому, прикордонному рівні пов'язане, як правило, з одержанням згоди регіональних або центральних органів влади. Євро регіони функціонують, опираючись на власний статус, який, наразі, не може суперечити законам держави, на території яких даний євро регіон розташований. У Західній Європі функціонують, зокрема, євро регіони “Saar-Lor-Lux”, “Argealp”, “Euregio”, “Regio Basilensis”. Прикордонне співробітництво підтримується програмами підтримки Євросоюзу, зокрема, Interreg II, Crossborder.

Розповсюдження євро регіонів як форми транскордонної взаємодії в Європі є дуже високим. Так, наприклад, на кордонах Польщі практично немає місця для створення нових євро регіонів; на територіях, охоплених євро регіональним співробітництвом, проживає кожний третій поляк. Усе більш очевидними стають як матеріальні, так і нематеріальні результати цього співробітництва.

Євро регіони цілком претендують на те, щоб стати “мостами комунікації”, і беруть участь у формуванні певного мережевого поля, яке за задумом авторів регіонального конструювання не тільки буде сприяти європеїзації простору, але й поширенню європейських цінностей за межі ЄС. В той же час євро регіони – у випадку вдалої реалізації цієї моделі – можуть утворювати простір для створення “множинних ідентичностей”, що сприяють подоланню місцевого контексту.

Таким чином, потрібно визнати, що євро регіони на сьогоднішній день – це певна “лабораторія” в руслі транскордонного співробітництва, що доречно вписана у контекст сучасних євроінтеграційних процесів. Ці ж процеси надають рівню локального більшості можливості для

самопозиціонування. У той же час, враховуючи європейський досвід і тенденцію до регіонального конструювання, можна відзначити, що у випадку подолання певних негативних моментів, єврорегіони здатні стати учасниками світової політики, що впливають як мінімум на європейський рівень і такими, що потенційно здатні виходити за його межі. У число основних передумов розвитку транскордонного співробітництва необхідно включити, насамперед:

- історичні передумови. Кордони національних держав розділили історичні співтовариства, регіони й національні групи, але не стали причиною їх зникнення. Загальній історичній спадщині супроводжує часто спільність географічних умов, функціональна й структурна однаковість територій по обидві сторони границі;

- політичні передумови. Транскордонне співробітництво є для країн Євросоюзу й країн, що прагнуть вступити в нього, є істотною складовою частиною процесу політичної євроінтеграції, що пов'язане з еволюцією поняття кордону й поступового ослаблення бар'єра державного кордону;

- економічні передумови. Необхідність економічної активізації прикордонних регіонів і очікування економічному прибутку це найбільш важливі передумови транскордонного співробітництва. Очікування пріоритетного відношення до прикордонних областей, а також одержання у зв'язку із цим свого роду “ренти з положення”, більш широкі в порівнянні із внутрішніми регіонами можливості використання коштів підтримки Євросоюзу, існування й пошук комплементарних економічних структур – усе це є основою транскордонної кооперації.

- соціологічні передумови. Основною суспільною метою співробітництва є встановлення відкритих і доброзичливих відносин між людьми, при збереженні поваги до культурних особливостей прикордонних регіонів, що співробітничують між собою.

Єврорегіон “Донбас” поки що існує лише на рівні “домовленості про наміри”, проте помітне існування усіх названих передумов для його розвитку. Між Ростовською областю й Україною 600 кілометрів загальної сухопутної границі й 200 – по воді. Очевидно, що орієнтація на взаємовигідне співробітництво змушує досягати упорядкування всіх аспектів, що стосуються прикордонних взаємодій. Зокрема, аспектами, що потребують першочергового врядування, є проблема величезних черг у прикордонних пунктах пропуску, розробка заходів, що дозволять скоротити масу формальностей, які повинні бути дотримані при перетинанні держкордону. Без врегулювання цих першорівневих аспектів важко налагодити нормальне спілкування підприємств – “сусідів”.

Водночас треба визнавати, що далеко не все у вирішенні цих проблем залежить від регіонів, адже багато питань прикордонної взаємодії повинні бути вирішені на рівні національного законодавства. Вирішення цих питань є одним з першочергових завдань для вітчизняних законотворців. Наприкінці зазначимо, що не тільки підприємства регіону зацікавлені у підвищенні ступені відкритості кордону, адже на повний хід іде підготовка до Чемпіонату Європи з футболу, який пройде в 2012 році в Україні та Польщі, крім того наближається футбольний мундіаль 2018 року в Росії, отже кордони і для вболівальників мають бути максимально відкритими.

1. Дергачев В.А. Проблемы трансграничного сотрудничества / В.А. Дергачев, В.В. Демченко // *Экономические инновации*. – 2005. – № 18. – С. 26–31. 2. Долишній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети / М.І. Долишній // *НАН України. Ін-т регіон. дослідж.* – К. : Наук. думка, 2006. – 510 с. 3. Макогон Ю.В. *Форми и направления межрегионального трансграничного экономического сотрудничества* / Ю.В. Макогон, В.И. Ляшенко. – 2 изд., испр. и доп. – Донецк : Юго-Восток, 2003. – 510 с. 4. *Про транскордонне співробітництво : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1861-IV // Голос України*. – 2004. – № 134. – С. 7. 5. *Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид)*. – 35 с. 6. *Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]*. – URL:<http://ukrstat.gov.ua>.